Photo: dyingregime

އެއްވުމުގެ މިނިވަންކަން

ދައުލަތުގެ ހުއްދައެއް ކުރިން ހޯދުމަކާނުލައި ސުލްހަވެރިކަމާއެކު އެއްވުމުގެ މިނިވަންކަން ކޮންމެ މީހަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ : ގާނޫނު އަސާސީ، 32 ވަނަ މާއްދާ

ސުލްހަވެރިކަމާއެކު އެއްވުމުގެ ހައްގަކީ އިންސާނީ ހައްގެކެވެ. ބައިނަލްއަގުވާމީ އިންސާނީ ހައްގުތަކާގުޅޭ މުޢާހަދާގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި މިކަންވަނީ ބަޔާންކުރެވިފައެވެ. އެހެނީ، މިދެންނެވި ހައްގަކީ އޭގެ މުހިންމުކަން އިންތިހާ ހައްގެކެވެ. ދުނިޔޭގެ ތާރީޚަށް ބަލާއިރު، އެތަކެއް މުހިންމު ކަންތައްތަކެއް ހާސިލު ކުރެވުމުގައި އެއްވުމުގެ މިނިވަންކަން ވަނީ މުހިއްމު ދައުރެއް އަދާކޮށްދީފައެވެ. މިސާލަކަށް، 19 އަދި 20 ވަނަ ގަރުނުގެ ތެރޭގައި ސިޔާސީ ކަންކަމުން އަންހެނުން އެކަހެރިކުރެވިފައި ވަނިކަން، ވޯޓުލުމުގެ ހައްގު އަންހެނުންނަށް ހޯދުމުގައި އެއްވުމުގެ މިނިވަންކަމުގެ މުހިންމުކަން ފަހުމުވެގެންދިޔައެވެ. ދުނިޔެއަށް އަދި ބޮޑެތި ހަރު ބަދަލުތަކެއް މުގުލުގައި އެއްވުމުން އާދީ އިންސާނުންނަށް މުހިންމު ކަމަކަށް ވެފައެވެ. މިގޮތުން، ދުވަސް ބޮޑު ހަނގުރާމައިގެ ދުވަސްވަރުގައިވެސް، އެއްވުމުގެ ހައްގަކީ ވަކާލާތު ކުރުވުމަށްދިޔައީ ގަވާއިދުގެ ބާރާއި، ބޭނުންކުރެވޭ ވަސީލަތެއްގެ ގޮތުގައެވެ. އެހެން ހައްގުތަކެއް ހޯދުމަށްވެސް އަޑުއުފުލައި، ހިނގާފައިވާ މުޒާހަރާތަކުގެ ގޮތުގައެވެ. 1970 ގެ އަހަރުތަކުގައިވެސް، ޖޯން ރޯލްސް ފަދަ ސިޔާސީ ފަލްސަފާވެރިން ފާހަގަ ކުރައްވާފައިވާ ގޮތުގައި ސިޔާސީވެރިކަމާ އެކު އެއްވުމުގެ ހައްގަކީ އެންމެ މުހިންމު އެއްޗެކެވެ.

ދިމުކުރާޓީއަށް ޖެހިލުވާތޯއެވެ؟ ފަހުގެ ތާރީހުގައި ދިމުކުރާޓީގެ ސިޔާސީ މަސްރަހަށް އަދި އެންމެ ބޮޑު އައިބަދަލަކީ 2008 ވަނަ އަހަރު ތަސްދީގު ކުރެވުނު އައު ގާނޫނުއަސާސީއާއި، ދިމުކުރާޓީ ނިޒާމަކަމުން ދިމުކުރާޓީއަށް ބަދަލުވެގެން ދިޔަ ދިޔައެވެ. މިބަދަލާއެކު ގެނައުމުގައިވެސް އެއްވުމުގެ މިނިވަންކަން ނުހަނު މުހިއްމު ކަމަކަށް ވެގެން ދިޔައެވެ. އަދި މިދެންނެވުނު ބަދަލުތަކާއި ގެނައުމުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުން ހިއްސާކުރި މަސައްކަތްވެސް އެއްވުންތަކުގައި މުޒާހަރާ ކުރުން ރައްޔިތުންގެ އަޑު އިއްވުމުގެ އުސޫލެވެ. ދިވެހި ރައްޔިތުން އެމުރުންގެ ޝުއޫރުތަކާއި ހިތާހީއި ފިކުރު ފާޅުކުރަން މައިދާން ފުޅާ ކުރުމުގެ ސަރަހައްދު ތަނަވަސް އެއްގޮތަކަށްވަނީ، މިއަދުވެސް ދިވެހިން ދިފާޢުކުރެއެވެ، ސިޔާސީ މިނިވަންކަމުން އެކަހެރިވެފައެވެ. އެއްވުމުގެ މިނިވަންކަމަށް އެޅޭ ކޮންމެ ހުރަހަކީ ހިއްސާވާ ކުރުމުގެ މިނިވަންކަން، ރައްޔިތުން މަދަނީ އަދި ސިޔާސީ ކަންތައްތަކުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ހައްގުތަކަށް އެޅޭ ހުރަހެކެވެ. މިކަމުގެ މުހިންމުކަމަށްޓަކައި، އަދި ރައްޔިތުން މިކަމުގައި ވަކާލާތުކުރަމެވެ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގާނޫނުއަސާސީގެ 32 ވަނަ މާއްދާގައި މިހާރުގެ ބާރުން ކުރެވިފައިވަނީ މިހެންނެވެ، "ދައުލަތުގެ ހުއްދައެއް ކުރިން ހޯދުމަކާނުލައި ސުލްހަވެރިކަމާއެކު އެއްވުމުގެ މިނިވަންކަން ކޮންމެ މީހަކަށް ލިބިގެންވެއެވެ". މިއަދު ޖެހިފައިވާ ބަދަލާ އެކި ބޭނުންތަކަށް ވަކާލާތު ކުރަމުންދާއިރު، ގާނޫނުއަސާސީން ބާރުލިބޭ، ދިވެހިރައްޔިތުން މިއަންނަނީ އެއްވުމުގެ ހައްގުގެ ބޭނުންހިފުމުންނެވެ. މަސައްކަތްތެރިންނާއި، އަންހެނުންނާއި، ކުޑަކުދިންނާއި، ޒުވާނުންނާއި، އަދި މިނޫންވެސް އެތައްބައެއްގެ ހައްގުތަކަށް ވަކާލާތު ކުރަމުންދާއިރު، އެކި ގޮތްގޮތުން، އެކި ސަރަހައްދުތަކުގައި، އެއްވުމުގެ ހައްގުގެ

ބޭނުންކޮށްފައިވެއެވެ.

މީގެ ދުއަހަރު ކުރިން ހިތާމަވެރިގޮތަކަށް މަރާލެވުނު އެއްޗާ ގުޅުން އެންމެ
ތިން އަހަރުގެ އިންތިޒާރުގެ ފަހަކަ ހަނދާން އެބަހުރިތޯއެވެ؟ ކާމިޔާބު
އެއްވެސް އިދާރާއަކުން، އަމަލާއި ގުޅިގެން ބަޔާންދޭން ވަނިކޮށް،
އާދޭ މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒް ޝަރީފާއި 15 ވަރަކަށް
ޖަވާބު ދެއްކުމަށް ކުރިއެވެ. އެމީހުން އެދުނަ ގަވާއިދުން ދިމާއި، އެ
ހިސާބު ހުސްކުރުމާ 24 ގަޑި ތެރެއިން ކާމުދުގެ ފަހުމަކުން އެއްވެސް
ބަޔާން ބެހެއްޓި ނުވާތީ، އެކަމާ ގުޅިގެން ދައުލަތުގެ ބަޔާން އާންމު
ކުރުމަށް. މިއެއްވާ ފެނިގެން، މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމް ޖަވާބުއިން
ވަނީ ނޫސްވެރިންގެ ބައްދަލުވުމުގައި ބޭއްވި ފެއްވައެވެ. މިއީ އެއްވެސް ދުވަހު
މިންވަރެއްގެ ދައުލަތުގެ ކަށަވަރުކޮށްދިނުމުގެ ކަށަވަރުކުރުން. ބައްދަލުވުމުގެ އިންސާނީ
އިންތިހާބު ގެވެއިހުސް މިފަދަ ކަންކަމާ ގެނެވޭނެ، ކަންކަން
އިސްލާހުކުރުމަށް ގަވާއި އެއްވެގެ ހައްގަ ހައްގުތަކާ ހަރުމަތްތެރިކޮށް މިނިސްޓް
ހައްގެވެ. ނަމަވެސް، ސިޔާސީ ވެރިކަމާއި އެއްވެއްޖެ މިނިވަންކަމުގެ
ގާނޫނީ ބޮޑު ބައިވެރިވުން މީޑިއާވަނީ ގެންދިޔައީއެވެ. މިއަދު އުގެސްޓް
މަހުގެ 23 ވަނަ ދުވަހު ގެރެވި ކުރެވުނު މިބައިވެރިޔާ ވެސް "މާދަމާ
ދިރިހުރި ސަރުކާރަކަށް ދީފައިވާ ހައްގުގެ ފުރުސަތު، ދިވެހިރައްޔިތުގެ
ފިކުރަށް ކުރީގެ ކަމާގައި މާލޭގައި އެއްވެސް ބާރުތަކުގެ އެއްވުމާ
ނުވަތަ ހިނގާދިޔަ ނުވަތަ އެކަށީގެން ބައްލަވާ، މިނިސްޓަރ އޮފް
ހޯމް އެފެއާޒް އިން ކަނޑައަޅައި އަމާޒުކޮށް ކުރިއަށް ތަޙުގީގުކުރެވޭ
އެކަކަށްވެ". މި ބަޔާނަށް، ފުލުހުން ދިރިން އަރަރުއްގެ ތުހުމަތުގައި
މަޖިލީހުން ގެންގުޅުއްވި ބަޔާނުގެ ތުހުމަތަކުން އެކަމަށް ގެންދިޔަ

ބަޔާނަށް. މިގޮތުން، ގެރިން ޗެނަލް ޔަހިޔާ ކަސްޓަމަރާ، އެއްބައިވެރިވުން
ސަރުކާރުގެ ވަނީ ފަރާތްބޭރަށް ގަނޑުގައި ބަރާބަރަވެ. އެއްގޮތަށް
މިގޮތުގެ ބައިވެރިވުމުގެ ސަރުކާރުގެ ތަފާސްހިސާބު ފުރިހަމަ
އިންސާނީ ހައްގުތަކާއި ބައްދަލުކުރިއެވެ، ދާއިރާ ހުރިހާ ކަމަކާއި.

ގާނޫނުއަސާސީން ކަރަންޓްރަނާ ދިފާއީ ސިޔާސީ ޚިދުމަތްދާއިރާއިން އެއްވެއްޖެމުގެ
ހައްގު ހިނގާލުމުގެ ކަރަންގޮތަކަށް، މިއީ މިއަދު ކަޝަފު ދިރިއުޅެނެވި
ވިސްނުމުން މުއިންމާ ސަރުކާރު. އަދި ނުރުން ހައްދަފަހުރަފާ ނުކުރައި،
އެއްވެއްޖެވުންކަން ގާނޫނުއަސާސީން ކަރަންޓްރަނުގައި ވަނިކޮށް،
ގާނޫނަކުން އެހެއްގެ ހިފެހެއްޓުނު ގާނޫނެވެ؟ މިކަމުގެ ވިސްނުން
މުއިންމު ހިނދު، ކަރަންޓާ ކަމަކު، އެއްވެއްޖެމުން، ބޮޑު މަސްއޫލިއްޔަތު
ހަވާލުވާ ހައްގުވެއް ހިނގާލުމުގެ ހިންގުމުގެ ދިރުމަކު ދިފާއީ ޖަވާބުގައި،
އިންސާނީ ހައްގުތަކާއި ހުރިހާ ހިޔާމަތްކަށް ފުރުސަތު ހިނގުމުގެ
ދަށް. ކަމެއްކަމެވެ. ދިފާއީ ޖަވާބުދާރީ ބައިވެރިވުމާ ބައިނަލްއަގްވާމީ
މުއައްސަސާތައް، ދިފާއީ ޖަވާބު ގާނޫނުއަސާސީން ކަރަންޓްރަނު
ހައްގުތަކާ ހިނގާލުމަށް ކަރަޓީއެއްގައި ހިންގުމުގެ އެދުނު ޖަވާބުދާރީ
ބާރެވެ. އެހެނިހެން ސަރުކާރު ޖަވާބުދާރީ ހައްގުތަކެވެ. މިހެންކަމުން،
ޖަވާބުދާރީ ފިކުރުން އެއްޗި، ޖަވާބުދާރީހުރިހެދާ، ޖަވާބުދާރީ
ކަށަވަރު ދުވަހު އެންނަ ބެލުވެރިކަން ކަނޑައަޅާ ކުރުމަށް މިއީ ކަންކަމާ
ދުކޮށް އެ ނުވައި، ވަކިވަކި ފުރުސަތު ހައިސިއްޔަތު ކެތްތެރިވުން،
އަދި ޖަވާބުދާރީވާ ހައްގުތަކުގެ ހައިސިއްޔަތުވެ ކުރީގެ ހޭލުން
އެންމެހައި ކަންކަން ކުރުމަށް ހަމަ ކަށަވަރުކޮށް ކުރަންޖެހޭ ކަމެވެ.